

Effectonderzoek

Toegevoegde waarde van Informele zorg in Lelystad

Rapportage

23 mei 2025

Marc Vos

Inhoudsopgave

Opdrachtbeschrijving	3
Aanpak	4
Conclusies en aanbevelingen	6
Wat zijn de individuele effecten?	8
Hoe is Welzijn Lelystad in staat om uitval, zorg ondersteuning te voorkomen?	11
Kansen en mogelijkheden	14
Vermeden maatschappelijke kosten	15

Bijlagen

A. Presentaties "Toegevoegde waarde van Informele Zorg"

- deel 1 - Werkwijze en effecten
- deel 2 - Vermeden maatschappelijke kosten

B. Sturen op Zorg - Toelichting onderzoeks aanpak

Opdrachtbeschrijving

Good2Consult heeft op verzoek van Welzijn Lelystad in maart en april 2025 onderzoek uitgevoerd naar het effect van Informele zorg in Lelystad. Dit betrof Mantelzorgondersteuning, Respijtzorg en Vervoersdiensten.

Het verzoek van Welzijn Lelystad is specifiek gericht op wat deze diensten de inwoners in Lelystad brengen aan toegevoegde waarde. Met dit effectonderzoek wil men inzichtelijk maken welke zorg- en ondersteuningskosten voor deze inwoners jaarlijks worden voorkomen, en wat het effect van deze informele zorg is.

De vraagstelling richtte zich op het volgende:

1. Wat zijn de *individuele* effecten van deze diensten?

- In hoeverre draagt het werk van Welzijn Lelystad eraan bij dat inwoners op een wijze die voor henzelf passend en prettig is, gehoord worden, mee kunnen doen en de juiste hulp ontvangen?
- Wat betekent het voor mantelzorgers en hun partners, en voor deelnemers aan vervoersdiensten in termen van het weer meedoen en onderhouden van sociale contacten, zelfstandig kunnen leven?

2. Hoe we in staat zijn geweest om *uitval, zorg en ondersteuning te voorkomen*? Bijvoorbeeld doordat met inzet van deze voorliggende voorzieningen en vrijwilligers inwoners langer zelfstandig kunnen blijven wonen, zich kunnen verplaatsen en zich verbonden voelen met anderen.

3. Waar is *potentieel* aanwezig, bij de doelgroep en binnen Welzijn Lelystad? Op welke punten kunnen we het beter of meer doen? Wat leren we hiervan?

Mantelzorgondersteuning

Voor mensen die langdurig voor een zieke partner, kind, ouder(s), of bekende zorgen. Dit helpt hen om de zorgtaak draaglijk te houden.

De mantelzorgconsulent biedt:

- Informatie en advies
- Individuele ondersteuningsgesprekken
- Lotgenotencontact en cursussen
- Praktische hulp

Respijtzorg

Als mantelzorger is het goed om soms eens even uit te rusten of je zelf op te laden, waardoor de zorg beter volgehouden kan worden. Een vrijwilliger neemt dan enkele uren per week de zorg over.

Vervoersdiensten

Niet iedereen kan beschikken over eigen vervoer. De Opstap vervoert senioren uit Lelystad per minibus naar iedere gewenste bestemming in de stad. ANWB Automaatje is er voor individueel vervoer binnen en buiten de stad door een vrijwilliger.

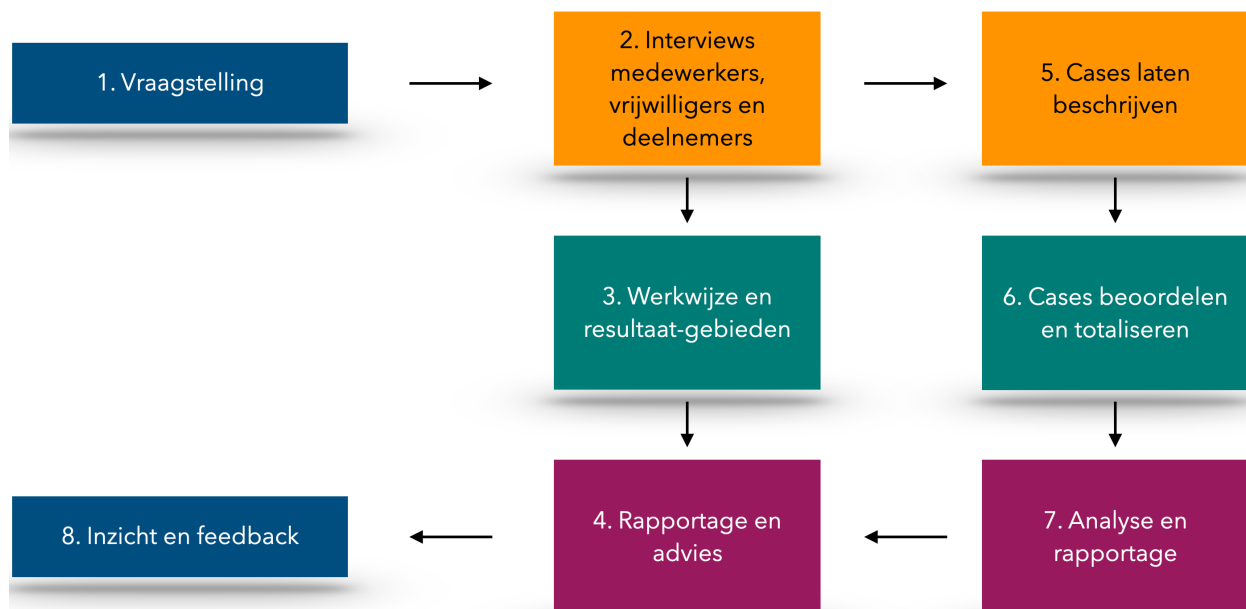
Veelal ingezet voor bezoek aan:

- Ziekenhuis, dokter fysiotherapeut, kapper
- Voedselbank, winkelcentrum, tuincentrum
- Familiebezoek, theater, vereniging

Aanpak

Deel 1 - werkwijze en effecten¹

In het eerste deel van het onderzoek hebben we 3 mantelzorgondersteuners, en 2 coördinatoren van Respijtzorg, respectievelijk Vervoersdiensten gevraagd naar hun werkwijze, ervaringen, het voorkomen van uitval, zorg en ondersteuning, en samenwerking en kansen. Tevens zijn 4 respijtvrijwilligers en 5 deelnemers van De Opstap en Automaatje uitgebreid geïnterviewd over hoe er gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheden en wat volgens hen de toegevoegde waarde is.

Deel 2 - Caseberekening

In het tweede deel van het onderzoek zijn we modelmatig te werk gegaan. Dit richtte zich op de instroom en afhandeling van de vragen van mantelzorgers, inzet van respijtzorg, gebruik van vervoersdiensten en de daardoor vermeden kosten van uitval, zorg of ondersteuning.

Om de daadwerkelijk vermeden kosten te kwantificeren is een *model* opgesteld waarbij rekening is gehouden met: (A) De kans dat de inwoner binnen 6 maanden gebruik zou maken van 1e of 2e lijns voorzieningen; (B) In welke mate inzet van informele zorg deze kosten heeft voorkomen; en (C) de verwachte kosten bij uitval, of extra zorg en ondersteuning.

¹ Voor detail informatie verwijzen we naar de bijlage "De toegevoegde waarde van Informele zorg - deel 1 Werkwijze en effecten"

De medewerkers van het team informele zorg hebben vervolgens een aantal voorbeelden van inwoners die ze in 2024 hebben geholpen geselecteerd als steekproef. Van elk van deze 30 voorbeelden is door hen een caseberekening gemaakt volgens genoemde methodiek. De berekende minimale besparing is door ons beoordeeld, geanalyseerd en getotaliseerd.

Tegelijkertijd hebben we per case een inschatting laten maken van het aantal deelnemers met soortgelijke vragen op jaarbasis. Dat opgeteld komt het totaal op 136 inwoners (zie tabel). Hieruit is de totale verwachte besparing op uitval, zorg en ondersteuning per jaar bepaald.

Beschreven casevoorbeelden

Onderdeel	Aantal casussen	
	Steekproef	Per Jaar
Mantelzorgondersteuning	19	56
Respijtzorg	5	12
Vervoersdiensten	6	68
Totaal	30	136

Conclusies en aanbevelingen

Uit de interviews en het case-onderzoek blijkt dat:

1. Mantelzorgondersteuning veelal in beeld komt als er sprake is van overbelasting. Via de betrokken zorgverleners wordt de mantelzorger verwezen naar Welzijn Lelystad. Afhankelijk van de situatie kan informatie worden gegeven, hulp bij zorgtaken worden gezocht en ingespeeld worden op de toename van de zorglast. Met begeleidingsgesprekken, groepswork of lotgenotencontact kan de mantelzorger op verhaal komen.
2. Respijtzorg aanvullend structureel verlichting kan geven. Door de zorgtaken even over te dragen en tijd voor werk of ontspanning en sociale contacten te hebben. Een goede match met de vrijwilliger, veelal ervaringsdeskundige zorgt voor een ondersteuning die betrokken en passend is.
3. Mantelzorger ben je geworden. Daar heb je veelal niet om gevraagd en je hebt er niet voor geleerd. De gevolgen daarvan voor de eigen gezondheid en de relatie met de zorgvrager zijn vaak ingrijpend en vooraf onbekend. Voorlichting en tijdige signalering en verwijzing door andere hulpverleners bij overbelasting zijn daarom belangrijk.
4. Welzijn Lelystad met De Opstap en Automaatje een betaalbare en flexibele oplossing op maat biedt in aanvulling op voorzieningen zoals Regiotaxi en Valys. Het niet meer zelfstandig kunnen autorijden, fietsen of gebruik maken van het openbaar vervoer kan het gevoel van zelfredzaamheid van inwoners sterk beperken. Bij een ziekte of fysieke beperking zoekt men naar een oplossing voor: vervoer voor medische behandeling, voor praktische zaken zoals boodschappen doen, of om een instantie te bezoeken. Daarnaast is zelfstandig naar vrienden, activiteiten en verenigingen gaan vaak niet meer mogelijk wat het gevoel van eenzaamheid versterkt. Deelnemers ervaren De Opstap en Automaatje als een goede oplossing om op hun bestemming te komen.

Vermeden kosten

De berekende totale besparing aan kosten voor uitval, zorg en ondersteuning door gebruik van Mantelzorgondersteuning, Respijtzorg en Vervoersdiensten van Welzijn Lelystad in 2024 bedraagt 663.705 euro. Van deze besparing is 80% ten gunste van gemeente, en is 16% bespaard ten gunste van WLZ en UWV (Rijksoverheid) en 4% Zorgverzekering. De kosten voor de uitvoering bedroegen 406 duizend euro in 2024. De totale geschatte besparing op aan kosten voor uitval, zorg en ondersteuning komt daarmee uit op 164% t.o.v. de kosten van de uitvoering.

Aanbevelingen

Inhoudelijk zijn er geen directe aanleidingen gebleken om de werkwijze van de onderzochte diensten te veranderen.

De deelnemers die gebruik maken van De Opstap en Automaatje geven overwegend aan dat ze **tevreden** zijn met de manier waarop het werkt. Ook het attent maken hierop - tijdens de aanvraag voor een vervoersoplossing als Regiotaxi en Valys - werd vaak als **positief** genoemd.

De vrijwilligers die zich inzetten voor respijtzorg gaven aan dat de moderne begrippen 'mantelzorger' en 'respijtzorg' voor veel inwoners **niet herkenbaar zijn**. In feite zijn het vaktermen, en **duidelijke - meer herkenbare - woorden** kunnen de inwoner helpen om te begrijpen wat zij eraan hebben. Deze vrijwilligers hebben veelal zelf voor hun partner gezorgd, of zijn werkzaam in de zorg.

Gevraagd naar kansen en mogelijkheden geven de medewerkers en vrijwilligers aan dat ze daarbij vooral denken aan meer bekendheid bij de bestaande doelgroep en tevens mogelijke uitbreiding van de doelgroep.

1. Goede afstemming met de veranderende vraag bij de doelgroep is belangrijk. Een **inventarisatie van deze behoeften** kan daartoe helpen. Als voorbeeld werd genoemd ondersteuning voor mantelzorgers met partners met psychiatrische problematiek zoals schizofrenie of verslaving, met een daarop afgestemd programma.
2. Respijtzorg is niet alleen geschikt voor mantelzorg voor ouderen, maar zou ook ingezet kunnen worden voor gezinnen met **kinderen die veel zorg nodig hebben**. Ook wil men duidelijk maken aan potentiële vrijwilligers wat het is, en wat je kunt verwachten, en wat er van je verwacht wordt.
3. De vervoerscoördinator zou graag met het team van Welzijn Lelystad sparren op welke punten **meer of beter** te doen. Via de ANWB krijgt men nieuwe ideeën aangereikt voor inzet van Automaatje.

Een eventuele uitbreiding van het aanbod is wel afhankelijk van de beschikbare capaciteit en middelen. Ons advies is daarom om (1) de bestaande doelgroep en de verwijzers **goed te blijven informeren** over de mogelijkheden van deze informele zorg. En (2) samen weloverwogen **keuzes** te maken waarin de dienstverlening aan te passen en beschikbaar te houden voor andere inwoners die deze hulp goed kunnen gebruiken.

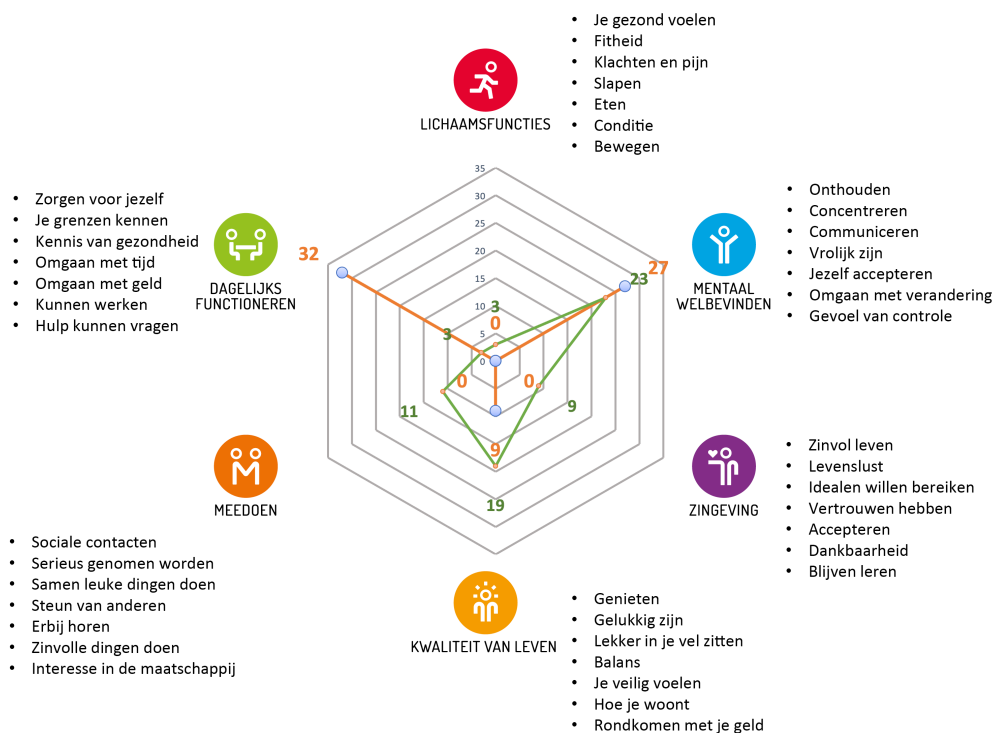
Wat zijn de individuele effecten?²

In hoeverre draagt deze informele zorg eraan bij dat inwoners op een wijze die voor henzelf passend en prettig is, gehoord worden, mee kunnen doen en de juiste hulp ontvangen?

Uit de interviews en de casebeschrijvingen komt het volgende beeld naar voren.

Mantelzorgondersteuning

Het advies en de juiste doorverwijzingen helpen de mantelzorger beter **om te gaan met verandering** van de situatie. Ze ervaren minder stress door voor zichzelf te zorgen en **tijdig keuzes te maken** welke zorg uit handen te geven. Met gesprekken helpt de mantelzorg-consulent in het **verlichten van emotie**. En men komt beter toe aan **sociale contacten en ontspanning**.

*Verdeling van het effect op het welbevinden van de inwoner na inzet van Mantelzorgondersteuning of Respijtzorg. Weergave van het **eerstgenoemde** effect in oranje op basis van 68 cases per jaar. In groen het **tweede** genoemde effect. Naar het model positieve gezondheid van Institute for Positive Health*

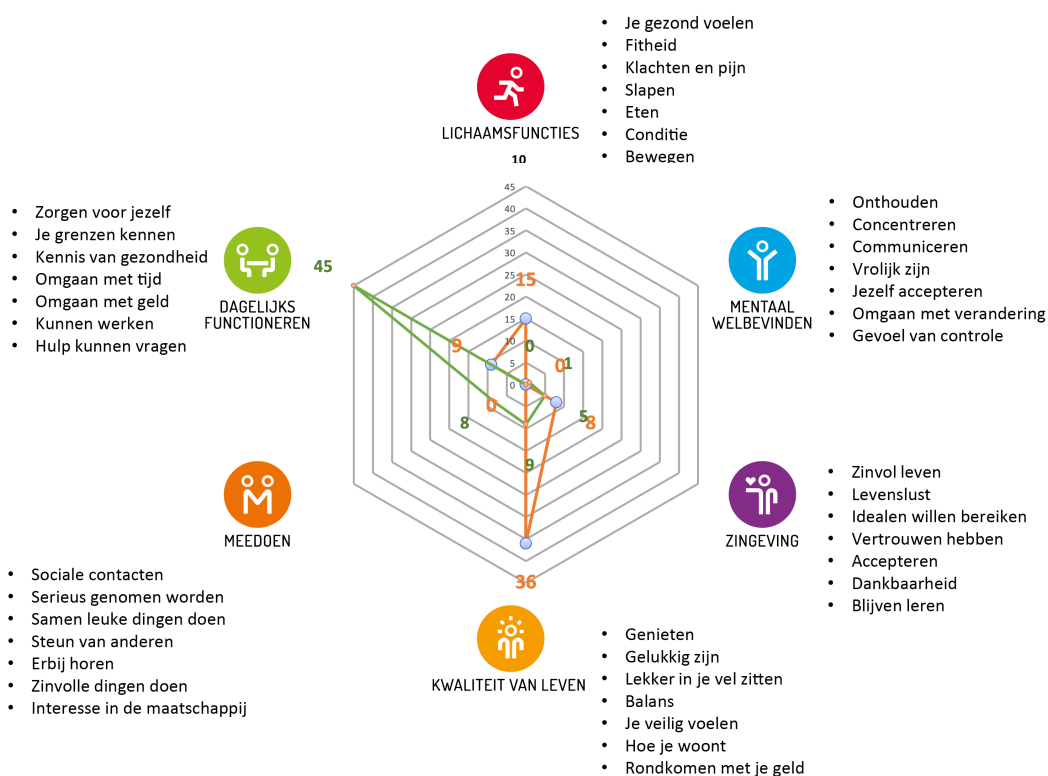
² Voor detail informatie verwijzen we naar de bijlage "De toegevoegde waarde van Informele zorg - deel 1 Werkwijze en effecten"

Respijtzorg

Doordat een vrijwilliger even de zorgtaak overneemt, komt de mantelzorger toe aan **eigen werk of ontspanning**. De zorgvrager kan met de vrijwilliger naar buiten, even **genieten van de omgeving** en het **contact met anderen**. Helpen met boodschappen doen maakt het mogelijk om een **gezonde levensstijl** te behouden. De vrijwilliger kan als vertrouwenspersoon helpen om de **juiste zorg** te aanvaarden.

Vervoersdiensten

Het gebruik van De Opstap en Automaatje heeft veelal een **medische, praktische of sociale reden**. Deelnemers vinden het kunnen nakomen van afspraken en zelf hun inkopen doen belangrijk. Ze blijven op die manier **zelfstandig**. Het **ontlast hun partner, familie of burens** met het ophalen, wachten en terugbrengen. Het geeft een **gevoel van vrijheid** dat ze naar sociale activiteiten kunnen blijven gaan en ze voelen zich daardoor **vrolijker en minder opgesloten**.

Verdeling van het effect op het welbevinden van de inwoner bij gebruik maken van De Opstap of Automaatje. Weergave van het **eerstgenoemde** effect in oranje op basis van 68 cases per jaar. In groen het **tweede** genoemde effect. Naar het model positieve gezondheid van Institute for Positive Health

Wat zeggen de deelnemers van vervoersdiensten hierover?

Zij zien het als dé oplossing om ergens toch te kunnen komen waar openbaar vervoer, of geïndiceerd vervoer niet passend is. Naar het ziekenhuis, naar de partner in het verzorgingshuis. Om fit te kunnen blijven door bezoek aan zwembad, fysio, even de deur uit. Sociale contacten blijven onderhouden door op bezoek te gaan bij een goede kennis, naar de buurtkamer, de vereniging.

“Dan zou mijn gang naar fysio, ziekenhuis, kapper, tandarts enz. stagneren of heel moeilijk zijn.”

“Mijn partner/omgeving wil wel inspringen, maar als dat structureel een paar keer in de week is kan dat niet.”

“Anders had ik een taxi moeten nemen, ik kan niet met de bus. Vrienden of kinderen zijn overdag aan het werk; mijn familie woont ver weg”

“Dan ga ik niet meer naar het theater. Met de regiotaxi weet je niet of je op tijd bent en moet je op een vaste tijd terug.”

Waarom mentale gezondheid niet altijd verbetert

De belastbaarheid kan door mantelzorgondersteuning versterkt worden. Ondanks de positieve effecten hiervan, zal de mentale gezondheid bij mantelzorgers en zorgvragers niet altijd blijvend verbeteren. Dat komt doordat:

- De **zorgvraag veelal toeneemt** naarmate men ouder wordt, of door het verloop van de ziekte. Dit vraagt telkens aanpassing van de mantelzorger.
- Sommige mantelzorgers zelf gezondheidsproblemen krijgen en **behandeling uitstellen**.
- De ene persoon **van nature** oplossingsgericht kan zijn en een ander een piekeraar.

Effect op positieve gezondheid

Uit de caseanalyse in dit onderzoek blijkt dat mantelzorgondersteuning en respijtzorg op meerdere gebieden een bijdrage leveren aan de positieve gezondheid. Afhankelijk van waar de inwoner naar op zoek is zien we vooral verbetering bij **Dagelijks functioneren** of **Mentaal welbevinden**. Als tweede aspect is vaak Mentaal welbevinden, Kwaliteit van leven, Meedoen of Zingeving verbeterd.

Bij De Opstap en Automaatje zien we dat de deelnemers vooral baat ervaren bij de **Kwaliteit van leven** (gelukkig zijn), **Lichaamsfuncties** (gezondheid), of **Dagelijks functioneren** (zelfredzaam) en Zingeving. Als tweede aspect is vaak het **Dagelijks functioneren** verbeterd door zelfstandig te blijven zonder beroep te hoeven doen op mantelzorger of familie.

Hoe is Welzijn Lelystad in staat om uitval, zorg ondersteuning te voorkomen?

Hoe is men in staat om geïndiceerde ondersteuning te voorkomen? Bijvoorbeeld door minder gebruik van maatwerkvoorzieningen via Wmo of Werk & Inkomen.

Mantelzorgondersteuning

Door regeltaken op te pakken kan **Ondersteuning Thuis** worden voorkomen. Er is **minder dagbesteding** nodig via Wmo wanneer een vrijwilliger, maatje of de Buurtkamer kan worden ingezet. Door weer (deels) aan het werk te gaan - door de zorgtaken te verdelen - is minder **inkomensondersteuning** nodig. Minder gebruik van praktijkondersteuner of een psycholoog door gesprekken met de mantelzorgondersteuner leidt tot lagere **zorgkosten**.

Respijtzorg

Door het contact en de afleiding blijft de zorgvrager wat meer in het normale ritme. Minder inzet aan uren **dagbesteding** via Wmo.

Respijtzorg draagt bij in het **kunnen blijven werken** en **voorkomen van uitval** van de mantelzorger. De mantelzorger blijft meer in balans. Daardoor is er minder aanspraak op **tijdelijke betaalde respijtzorg** via de zorgverzekering, of **inkomensondersteuning**.

Vervoersdiensten

Het sociaal wijkteam verwijst inwoners actief naar De Opstap en Automaatje. Het vermindert daardoor deels de inzet van **Regiotaxi** via Wmo.

De inwoner kan zelf de vervoersvorm kiezen die past bij de behoeften en mogelijkheden. Zoals De Opstap bij beperkt budget en Automaatje als alternatief voor eigen vervoer in de regio. Hierdoor worden **Regiotaxi** en **Valys** door hen alleen voor overige situaties ingezet.

Casevoorbeelden

In dit onderzoek is gevraagd aan de medewerkers om een steekproef van cases van het afgelopen jaar te beschrijven, waarin de mantelzorgondersteuning, respijtzorg of vervoersdiensten hebben geleid tot minder uitval, zorg en ondersteuning. Het kan gaan om eenmalige besparingen, of besparingen die jaarlijks terugkomen. Er zijn 30 voorbeelden beschreven, representatief voor 136 cases van inwoners per jaar.

Mantelzorgondersteuning

Zelfredzaamheid

Aanleiding

Mevrouw heeft erg moeite mee om de zorgsituatie te accepteren en hiermee om te gaan. Mist vaardigheden mbt administratie en financiën, wil ervaringen met anderen delen.

Oplossing

Deelname aan cursus omgaan met dementie. Gesprekken over acceptatie van de situatie. Stapsgewijs aanvullende hulp besproken en ingezet. Geïntroduceerd bij het financieel spreekuur en groepsbijeenkomst mantelzorgers.

Bespaarde kosten

A: Hoe groot is de kans dat deze inwoner binnen 6 maanden gebruik zou moeten maken van (meer) 1e/2e lijns voorzieningen? **Waarschijnlijk** (Wmo 70%) en **Zeker** (POH 100%)

B: Heeft de inzet die kosten voorkomen? **Waarschijnlijk** (70%)

C: Voorkomen van kosten: **Ambulante begeleiding middel, gesprekken met POH-GGZ** (10.128 euro)

Gewogen minimale besparing (A x B x C) = **5.064 euro** (eenmalig). Er zijn 4 vergelijkbare cases

Positieve Gezondheid: Mentaal welbevinden is het meeste versterkt, daarnaast Zingeving

Gedrag

Aanleiding

Mevrouw is mantelzorger en wil graag leren omgaan met het ziektebeeld dementie en handvaten krijgen, want zij zit vast.

Oplossing

Deelname aan cursus omgaan met dementie, lotgenotencontact en activiteiten van de Mantelkring.

Bespaarde kosten

A: Hoe groot is de kans dat deze inwoner binnen 6 maanden gebruik zou moeten maken van (meer) 1e/2e lijns voorzieningen? **Waarschijnlijk** (70%)

B: Heeft de inzet kosten voorkomen? **Waarschijnlijk** (70%)

C: Voorkomen van kosten: **Ambulante begeleiding licht, gesprekken met POH-GGZ** (4.884 euro)

Gewogen minimale besparing (A x B x C) = **2.393 euro** (eenmalig). Er zijn 18 vergelijkbare cases

Positieve Gezondheid: Dagelijks functioneren is het meeste versterkt, daarnaast Mentaal welbevinden

Psychische klachten

Aanleiding

Sociaal wijkteam maakt zich ernstige zorgen om meneer die mantelzorger is en de situatie thuis.

Oplossing

Rust en stabiliteit gebracht bij beiden door informatie te verstrekken, mee te denken, ziektebeeld toe te lichten en daardoor ontstane situatie te normaliseren. Meneer heeft uitgestelde medische ingreep laten doen. Gestimuleerd om daarna weer te gaan sporten door inzet van respijtvrijwilliger.

Bespaarde kosten

A: Hoe groot is de kans dat deze inwoner binnen 6 maanden gebruik zou moeten maken van (meer) 1e/2e lijns voorzieningen? **Misschien** (35%)

B: Heeft de inzet die kosten voorkomen? **Waarschijnlijk** (70%)

C: Voorkomen van kosten: **Aanvullende medische behandelingen** (4.000 euro)

Gewogen minimale besparing: A x B x C = **980 euro** (jaarlijks). Er zijn 3 vergelijkbare cases

Positieve Gezondheid: Mentaal welbevinden is het meeste versterkt, daarnaast Kwaliteit van leven

Respijtzorg

Zelfredzaamheid

Aanleiding

Mantelzorgers had deelgenomen aan de cursus omgaan met dementie. Echtgenoot heeft continue aandacht nodig en hij verdwaalt. Mevrouw had haar werkuren daardoor verminderd.

Oplossing

Respijtvrijwilliger een dagdeel in de week ingezet. Mevrouw kan blijven meedoen in de samenleving en heeft ruimte voor zichzelf om te ontspannen.

Bespaarde kosten

A: Hoe groot is de kans dat deze inwoner binnen 6 maanden gebruik zou moeten maken van (meer) 1e/2e lijns voorzieningen? **Waarschijnlijk** (70%)

B: Heeft de inzet die kosten voorkomen? **Waarschijnlijk** (70%)

C: Voorkomen van kosten: **Ambulante begeleiding licht, Dagbesteding met vervoer, Ondersteuning Thuis** (9.780 euro)

Gewogen minimale besparing: $A \times B \times C = 4.792$ euro (eenmalig). Er zijn 4 vergelijkbare cases

Positieve Gezondheid: Dagelijks functioneren is het meeste versterkt, daarnaast Mentaal welbevinden

Vervoersdiensten

Gezondheid

Aanleiding

Mevrouw vraagt om vervoer om zo naar afspraken fysiotherapie te kunnen gaan.

Oplossing

De Opstap en ANWB Automaatje ingezet. Mevrouw kan naar de behandelingen en zit nu beter in haar vel en heeft minder pijn.

Bespaarde kosten

A: Hoe groot is de kans dat deze inwoner binnen 6 maanden gebruik zou moeten maken van (meer) 1e/2e lijns voorzieningen? **Waarschijnlijk** (70%)

B: Heeft de inzet kosten voorkomen? **Zeker** (100%)

C: Voorkomen van kosten: **Vervoer een keer per week** (Wmo maatwerk 728 euro)

Gewogen minimale besparing: $A \times B \times C = 510$ euro (eenmalig). Er zijn 15 vergelijkbare cases

Positieve Gezondheid: Lichaamsfuncties is het meeste versterkt, daarnaast Dagelijks functioneren

Eenzaamheid

Aanleiding

Mevrouw was op zoek naar vervoer om wekelijks een vriendin te bezoeken en naar een activiteit in de kerk te kunnen.

Oplossing

De Opstap bus ingezet op twee verschillende dagen elke week. Mevrouw kan de deur uit om gezellig met anderen te zijn.

Bespaarde kosten

A: Hoe groot is de kans dat deze inwoner binnen 6 maanden gebruik zou moeten maken van (meer) 1e/2e lijns voorzieningen? **Waarschijnlijk** (70%)

B: Heeft de inzet kosten voorkomen? **Zeker** (100%)

C: Voorkomen van kosten: **Vervoer twee keer per week** (Wmo maatwerk 1.456 euro)

Gewogen minimale besparing: $A \times B \times C = 1.019$ euro (jaarlijks). Er zijn 8 vergelijkbare cases

Positieve Gezondheid: Zingeving is het meeste versterkt, daarnaast Meedoen

Kansen en mogelijkheden

Waar is potentieel aanwezig, bij de doelgroep en binnen Welzijn Lelystad? Op welke punten kan men beter of meer doen? Wat zijn ideeën van medewerkers en vrijwillig respijtzorgers hierover?

Mantelzorgondersteuning

Een van de genoemde kansen is de behoefte om te onderzoeken welke nieuwe vragen mantelzorgers hebben. En welke ondersteuning hen helpt om zodoende het trainingsaanbod daarop af te stemmen. Een andere suggestie is meer aandacht voor de doelgroep van mantelzorgers die zorgen voor mensen met psychiatrische problematiek zoals schizofrenie of verslaving, met een daarop afgestemd programma.

Respijtzorg

Medewerkers en vrijwilligers zien meer mogelijkheden voor inzet van respijtzorg. Daarom is blijvend aandacht nodig voor en uitleg over respijtvoorzieningen. Het is bij inwoners niet algemeen bekend waar je aan moet kloppen. Respijtzorg is niet alleen bij mantelzorg voor ouderen, maar zou ook ingezet kunnen worden voor gezinnen met kinderen die veel zorg nodig hebben. Ook wil men duidelijk maken aan potentiële vrijwilligers wat het is, en wat je kunt verwachten, en wat er van je verwacht wordt. Dat het niet meer tijd kost dan aangegeven.

Vervoersdiensten

Er is een gecombineerd aanbod doordat Automaatje en De Opstap via één ingang kunnen worden aangeboden, dat geeft de mogelijkheid om voor een vervoersvraag maatwerk te bieden. Automaatje is flexibel in te zetten om in te spelen op variatie in vervoersvragen. De bus van De Opstap is vooral voor vaste (twee)wekelijkse ritten van deelnemers.

Via de ANWB krijgt men nieuwe ideeën aangereikt voor inzet van Automaatje. De coördinator zou graag met het team van Welzijn Lelystad sparren op welke punten meer of beter te doen.

Voor een beschrijving van *alle* genoemde kansen en mogelijkheden verwijzen we naar de toelichting per activiteit in bijlage deel 1 - Werkwijze en effecten.

Vermeden maatschappelijke kosten³

Totaal bespaarde kosten

Uit dit onderzoek blijkt dat Welzijn Lelystad in 2024 met deze informele zorg naar verwachting ruim **663 duizend euro** aan kosten van uitval, zorg en ondersteuningskosten bespaart. Dit is gebaseerd op de 30 berekende cases met daarbij een extrapolatie naar een totaal aantal van 136 cases van inwoners per jaar.

Eenmalig of meerjarig

Van de gevonden besparingen geldt 46% voor meerdere jaren. We gaan daarom bij de hiervoor berekende totale besparing uit van 2 jaar herhalings-effect. Dat betekent dat we voor 2024 komen op een totaalbedrag van **663.705 euro** verdeeld over meerdere jaren.

Budget versus besparing

De toegekende uitvoeringskosten voor dit deel van werk van Welzijn Lelystad bedraagt 552.342 euro in 2024. De geschatte besparing op maatschappelijke kosten van 406 duizend euro is 164% t.o.v. het subsidiebedrag.

Totaal jaarlijks effect (euro) 2024

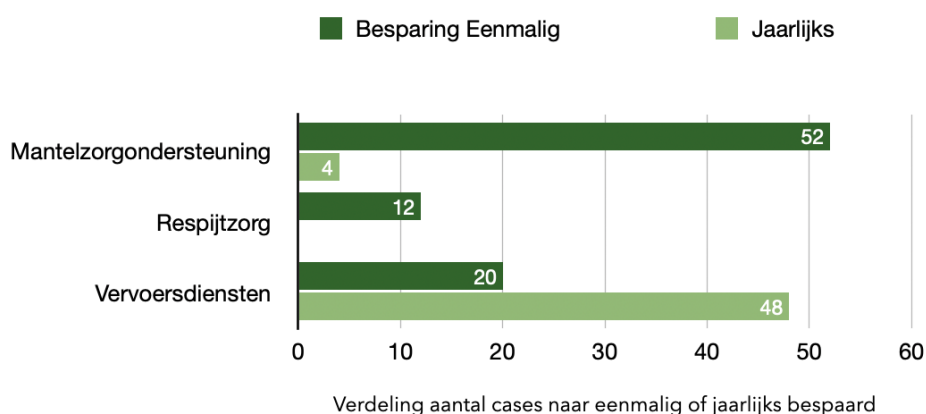
	Periode		Correctie factor
	Eerste jaar	2 jaren daarna	90%
Vermeden kosten			
Eenmalig bespaard	204.497		184.047
Jaarlijks herhalend	177.651		159.886
Jaar +1 besparing		177.651	159.886
Jaar +2 besparing		177.651	159.886
Totaal effect per jaar	382.148		663.705
Subsidie 2024	405.888		405.888
Rendement	94%		164%

³ Voor detail informatie verwijzen we naar de bijlage "De toegevoegde waarde van Informele zorg - deel 2 - Vermeden maatschappelijke kosten"

Eenmalige en meerjarige besparingen

Bij de meeste cases rondom mantelzorgondersteuning en respijtzorg gaat het om eenmalige besparingen. In een beperkt aantal - complexe - situaties is voorkomen dat zwaardere zorg en begeleiding meerjarig moest worden ingezet. Dat was veelal door een passende combinatie te vormen van inzet van vrijwilligers, of een training, en betaalde hulp.

Bij vervoersdiensten is het beeld juist andersom. Voor veel deelnemers is het een goed alternatief voor gereguleerd wekelijks vervoer naar een dagactiviteit, behandeling, of b.v. voedselbank. Daardoor is voor hen geen structurele voorziening op maat nodig.

Informele zorg houdt je op de been

Kijken we naar het thema van de vraag van de inwoner, waarom deze gebruik maakt van de aangeboden diensten, dan zien we bij Mantelzorgondersteuning vooral het kunnen volhouden als mantelzorger (zelfredzaamheid), omgaan met het ziektebeeld (gedrag), een luisterend oor (psychische klachten). Bij Respijtzorg is het vooral tijd voor werk of hobby krijgen.

Bij vervoer via De Opstap en Automaatje gaat het onder meer om medische afspraken en behandelingen, en gebruik kunnen maken van de voedselbank (leefstijl/gezondheid). Het is ook een oplossing om eenzaamheid te voorkomen doordat men de buurtkamer, de vereniging of het theater kan bezoeken.

Mantelzorgondersteuning

Thema	Per jaar	Vermeden kosten
Zelfredzaamheid	19	92.004
Gedrag	18	43.077
Psychische klachten	18	32.368
Veiligheid	1	104.436
Totaal	56	271.885

Respijtzorg

Thema	Per jaar	Vermeden kosten
Zelfredzaamheid	12	52.202
Totaal	12	52.202

Vervoersdiensten

Thema	Per jaar	Vermeden kosten
Leefstijl / gezondheid	54	27.518
Eenzaamheid	13	30.544
Zelfredzaamheid	1	0
Totaal	68	58.062

Hoe zijn inwoners in contact gekomen of verwezen?

Bij de vervoersdiensten nemen de inwoners op eigen initiatief contact op met Welzijn Lelystad nadat ze bij de gemeente Regiotaxi hebben aangevraagd. Via het sociaal wijkteam worden ze geattendeerd op de mogelijkheden van De Opstap en Automaatje.

Bij Mantelzorgondersteuning en Respijtzorg is men veelal doorverwezen door de casemanager dementie, thuiszorg, of de woningstichting. Daarnaast nemen mantelzorgers ook zelf contact op met Welzijn Lelystad. Bij de overige aanmeldingen is sprake van verwijzing via de huisarts of het sociaal wijkteam, UWV of maatschappelijk werk.

Vermeden kosten naar verwijzer

Verwijzer	Per jaar	Vermeden kosten
Eigen initiatief inwoner (geen verwijzer)	66	61.127
Overige eerstelijnszorg: Thuiszorg - Fysio - Diëtist - Ergo	41	207.680
Mantelzorger	11	49.630
Sociaal wijkteam	7	12.513
Huisarts	5	22.390
UWV	3	1.170
Maatschappelijk werk	2	13.957
Praktijkondersteuner	1	13.681
Totaal	136	382.148

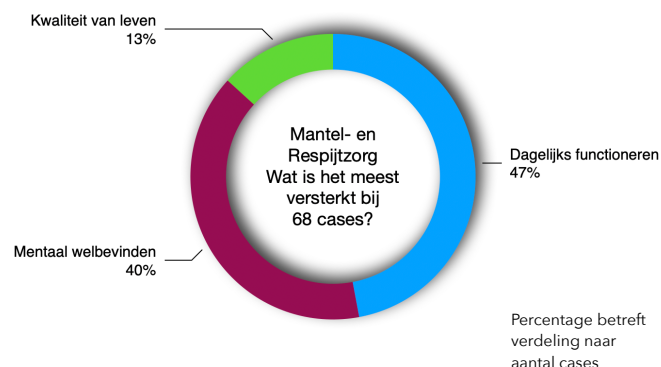
Effect in termen van Positieve Gezondheid

Het advies en de juiste doorverwijzingen helpen de mantelzorger beter om te gaan met verandering van de situatie. Ze ervaren minder stress door voor zichzelf te zorgen en tijdig keuzes te maken welke zorg uit handen te geven (Dagelijks functioneren). Met gesprekken helpt de mantelzorg-consulent in het verlichten van emotie. En men komt beter toe aan sociale contacten en ontspanning (Mentaal welbevinden). Doordat bij Respijtzorg een vrijwilliger even de zorgtaak overneemt, komt de mantelzorger toe aan eigen werk of ontspanning. De zorgvrager kan met de vrijwilliger naar buiten, even genieten van de omgeving en het contact met anderen (Kwaliteit van leven).

We zien uit de caseanalyse bij vervoersdiensten vooral effecten rondom Dagelijks functioneren. De mogelijkheid om toch ergens te komen op een manier die passend is. Bezoek aan het ziekenhuis of behandeling en afspraken na kunnen komen, zonder familie of vrienden daarvoor te hoeven vragen. En we zien we dat als tweede aspect de Kwaliteit van leven verbetert door de sociale contacten met vrienden, of uitstapjes die bijdragen aan het geluksgevoel en de dankbaarheid voor de vrijwilligers die dit vervoer op maat mogelijk maken.

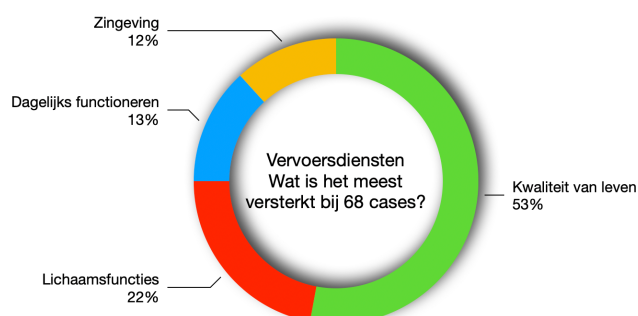
Besparing naar gezondheidseffect Mantelzorgondersteuning en Respijtzorg

Verbetering van	Vermeden kosten		
	Eenmalig	Jaarlijks	Totaal
Dagelijks functioneren	100.126	13.475	113.601
Kwaliteit van leven	26.330	116.115	142.445
Mentaal welbevinden	48.006	20.033	68.039
Totaal	174.462	149.623	324.085

Besparing naar gezondheidseffect Vervoersdiensten

Verbetering van	Vermeden kosten		
	Eenmalig	Jaarlijks	Totaal
Dagelijks functioneren		4.586	4.586
Kwaliteit van leven	22.390	15.288	37.678
Lichaamsfuncties	7.644		7.644
Zingeving		8.154	8.154
Totaal	30.034	28.028	58.062

Verdeling naar kostenhouder

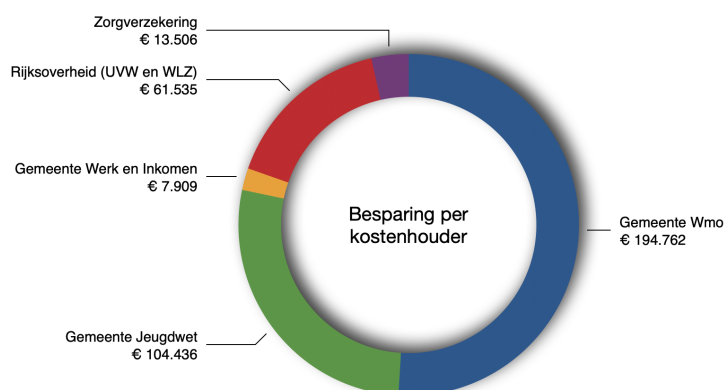
Vooraf besparingen ten gunste van gemeente

Als we kijken naar de partij die voor de vermeden maatschappelijke kosten zou zijn aangesproken (kostenhouder), dan zien we dat veel (80%) voor rekening van de gemeente zou komen: 51% Wmo en 27% rondom Jeugdwet en 2% Werk & Inkomen. Bij mantelzorgers zien we 16% door minder kosten van UWV door uitval bij werk. Daarnaast is 4% van de voorkomen kosten gerelateerd aan Zorgverzekering (huisarts en POH).

Totale besparing per kostenhouder - jaar 1

Kostenhouder	Berekende minimale besparing in euro	
Gemeente Wmo	194.762	51%
Gemeente Jeugdwet	104.436	27%
Gemeente Werk en Inkomen	7.909	2%
Rijksoverheid (UWV en WLZ)	61.535	16%
Zorgverzekering	13.506	4%
Totaal	382.148	100%

We zijn hierbij uitgegaan van de eerdergenoemde cases, welke inzet daarbij is voorkomen naar kostenhouder, en hebben deze kosten vermenigvuldigd met de eerder genoemde multiplier per type case. De jaarlijkse herhalingsfactor is niet meegenomen in de tabel op de vorige pagina en het diagram rechts.

Effect van de inzet

Het verschilt per casus in hoeverre zorg en ondersteuning is voorkomen, en of dit aan Welzijn Lelystad kan worden toegerekend. Bij elke case is daarom een weging toegekend die rekening houdt met de kans dat de inwoner binnen 6 maanden gebruik zou maken van (extra) zorg en ondersteuning.

Een tweede weegfactor is gebruikt om aan te geven in hoeverre de dienstverlening door Welzijn Lelystad dit heeft voorkomen. Daar waar deze informele zorg duidelijk bijdraagt aan het voorkomen van kosten wordt dit effect volledig toegerekend (Zeker 100%). Is het Waarschijnlijk dan is dit voor 70% meegewogen. En bij Misschien 35%.

In bijgaande tabel is weergegeven wat de verdeling naar bijdrage van de dienstverlening is in de berekende gewogen besparing.

Berekende minimale besparing
136 cases naar bijdrage informele zorg (euro)

Onderdeel	Bijdrage informele zorg			Totaal
	Misschien	Waarschijnlijk	Zeker	
Mantelzorgondersteuning	7.572	155.787	108.525	271.884
Respijtzorg		33.787	18.415	52.202
Vervoersdiensten			58.062	58.062
Totaal	7.572	189.574	185.002	382.148